

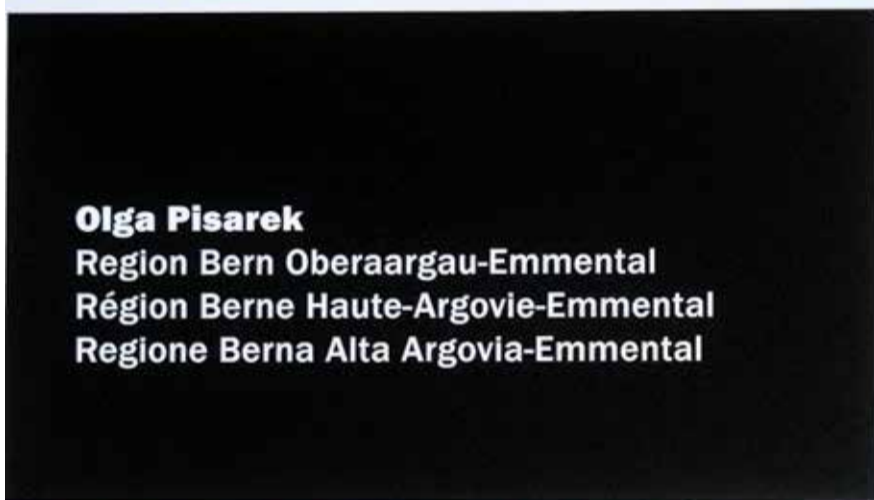
- 2 Bolje plate**
Veće starosne penzije
- 3 Unia se bori za ljudskost**
U svim sferama života
- 4 Troškovi života rastu**
Borimo se za veće plate

Broj 6 | Novembar 2023 | Srpski / Hrvatski / Bosanski

Dodatak «work» novinama | Redakcija T +41 31 350 21 11, F +41 31 350 22 11 | info@unia.ch | www.unia.ch

Vanredni kongres

Bolje penzije, bolje plate!

Demokratska inicijativa - za savremena građanska prava

Vanredni kongres Unije održao se 21. oktobra u Bernu. Oko 300 delegata odlučivalo je o reformi statuta i odlukama vezanim za važne kampanje Unije: bolje plate, bolje penzije, kao i skraćivanje radnog vremena uz pun iznos plate i dovoljan broj zaposlenih.

Emine Sariaslan

Predsjednica Unije, Vania Alleva, u svom je govoru prilikom otvaranja iskazala svoju potresenost zbog eskalacije nasilja na međunarodnom nivou. «Što više rata i patnje imamo na svijetu, to više vlada strah i to je lakše desničarskim populistima da šire svoja pogrešna rješenja. Njihovi cinični odgovori – ksenofobija i izopštavanje – daju samo privid sigurnosti, jer i oni sami vode ka nepravdi i nasilju.» U nastavku je kao najhitniji zadatak sindikata navela to da se i u ovako poludjelom svijetu da doprinos borbi za socijalnu pravdu: «Moramo učiniti sve što je u našoj moći kako bismo poboljšali život radnika, kao i ljudi uopšte. To je naša odgovornost.»

Jačanje članske demokratije

U cilju jačanja članske demokratije održane su mnogobrojne diskusije sa članovima i sekretarima u regionima. Od toga su nastala tri paketa reformi koji predstavljaju važno uporište za novu organizaciju sindikalnog rada. Prvi paket reformi strijemi ka jačem uključivanju aktivnih političkih članova u strateške procese odlučivanja. Delegati su između ostalog donijeli i odluku o novom sastavu upravnog odbora koji ovo omogućava. Druga dva paketa reformi ba-

vila su se strukturom i glasanjem internih organizacionih jedinica. Odluke delegata u ovim oblastima dovode do harmonije koja omogućava bolju integraciju i glasanje široke palete regionalnih, kao i odbora branši. U krajnjem glasanju se 195 delegata izjasnilo za reformu, 32 su bila protiv, a nekoliko suzdržano.

Centralne tačke kampanje: bolje penzije, bolje plate i smanjenje radnog vremena

Delegati su vodili debatu i o tri odluke koje predstavljaju osnovu za centralne tačke Unijine kampanje u narednim mjesecima. Odluka «Povećanje penzija, sprečavanje socijalnog urušavanja» dala je znak za početak aktivne osnovne kampanje na koju će se Unija koncentrisati u prvoj polovini 2024. godine: za jačanje AHV-a, protiv planiranog urušavanja drugog stuba (pensionog osiguranja), kao i protiv pomjeranja starosne granice za penziju.

Povećanje plata – uzimanje u obzir inostranih diploma i svjedočanstava

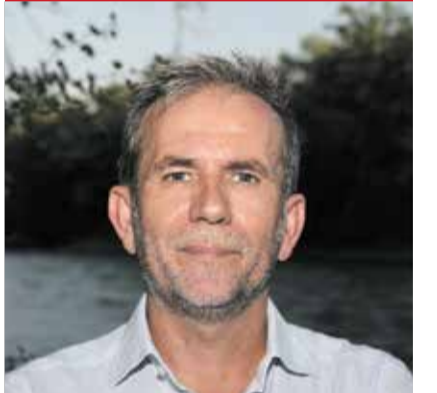
Odlukom «Povećanje kupovne moći umjesto maksimizovanja profita» Unija želi da poveća plate i da

se bori protiv nepravedne raspodjele i siromaštva. Jer, s jedne strane su dobre plate osnovni preduslov za bolje penzije, s druge strane običnim radnicima i penzionerima podjednako nedostaje izjednačenje s poskupljenjima. Zbog toga Unija na osnovu druge odluke sljedeće godine želi da pojača kampanju za plate: za generalno povećanje plata, minimalac od 4500, odnosno 5000 franaka za stručno zvanje, jednakost plata za žene, veće pojeftinjenje premija, kao i 13. platu i 13. AHV penziju za sve. Olga Pisarek je postavila zahtjev u ime odjeljenja Migracija pri Uniji: kod povećanja plata ne treba uzimati u obzir samo stručno obrazovanje, nego i diplome i svjedočanstva stečena u inostranstvu. I ovaj zahtjev je usvojen.

Više vremena za život

Delegati su bez glasova protiv usvojili i treći dokument pod nazivom «Krajnje je vrijeme za više vremena za život!». U njemu se zahtijeva znatna redukcija radnog vremena uz punu platu i dovoljno osoblja. Život treba biti ispred profita! Nova pravedna raspodjela posla je moguća.

Editorijal

Završeni su izbori. SVP je uprkos svojoj rasističkoj kampanji osvojila dodatnih devet mjesta, između ostalog zato što se njenim svađalačkim i populističkim parolama skoro niko nije usprotivio, bilo iz straha, bilo da joj ne bi donio dodatnu korist. Kako pišu njemačke novine, SVP je iskoristila svoju kartu «Stranci napolje!».

Barem je reagovala Federalna komisija protiv rasizma. Naložila je upravi SVP-a da obustavi rasističku kampanju. Umjesto da se ogradi od toga, SVP je dopis iskoristila kako bi nahuškala javnost protiv komisije.

Rezultat izbora je još jednom jasno pokazao da se desničarima, ukoliko se tema migracija prepusti njima, dozvoljava da oblikuju narativ. Pritom je bilo dovoljno mogućnosti da se diskutuje o pozitivnim aspektima migracija. Postoji Inicijativa za demokratiju koja je ponudila dovoljno materijala za diskusiju o učestvovanju u društvu. A tu je sada i manjak stručne radne snage koji se bez migracija vjerovatno ne može ni nadoknaditi. Sada je vrijeme da reagujemo progresivne struje, na rasizam se mora odgovoriti. Takođe: četvrtina stanovništva nije čak ni mogla da glasa.

Jačanje SVP-a ne sluti ništa dobro ni kada su u pitanju izazovi sa kojima se suočavaju radnici i društvo: kupovna moć, klimatska i socijalna politika. Sve poskupljuje, a kupovna moć nestaje jer plate jedva da rastu. Premije zdravstvenog osiguranja se povećavaju. Sve više ljudi mora da brine za svoju egzistenciju.

Moraćemo da se još jače i angažovanije borimo za naše plate, penzije i ljudska prava.

Hilmi Gashi

Kratke vijesti

16 dana protiv nasilja

Nasilje vezano za pol javlja se u različitim oblicima. Zbog toga je svake godine neka druga tema u fokusu. Na taj način brojni oblici nasilja i njegove žrtve postaju vidljivi. Preko 40% žena u Evropi doživjelo je neku vrstu nasilja. 20% žena je barem jednom u životu bilo žrtva proganjanja. Osnova ovog nasilja leži u patrijarhalnim strukturama, omalovažavanju žena i nejednakim odnosom moći. 16 dana akcije svake godine se održava od 25.11.-10.12. Ove godine, 2023, u fokusu je fizičko nasilje. Zauzmimo se zajedno za društvo bez nasilja i učinimo nevidljivo nasilje vidljivim.

<https://www.16tage.ch/de/veranstaltungskalender>

Javni skup za veće penzije

Povodom 75. godišnjice AHV-a, 25. septembra 2023. u Bernu je održan javni skup. Oko 1200 penzionera zajedno sa Unijom i drugim sindikatima iz Švajcarskog saveza sindikata podsjetilo je na ustavnu obavezu AHV-a: penzije moraju biti dovoljne za život. Pensioneri su na skupu, zajedno sa Unijom, zahtijevali da AHV ispunji svoju ustavnu obavezu. On mora da pokriva egzistencijalne troškove penzionera, a kako bi to bilo moguće, penzije AHV-a pod hitno moraju da se povećaju. Narodna inicijativa AHVx13 jedna je od mogućnosti da se to i ostvari. «Ukoliko kažemo Da inicijativi AHVx13, o kojoj ćemo odlučivati sljedeće godine, povećaćemo AHV penzije za 8,3%. To bi bilo itekako značajno za mnoge korisnike jer bi mogli da zakrpe rupe koje u njihovim budžetima stvara poskupljenje,» objasnio je Kōbi Hauri, predsjednik Unijine interesne grupe.

Skandalozna masovna otpuštanja u kantonalnoj bolnici u Sankt Galenu

Zaposleni u bolnicama u Sankt Galenu okupili su se 23. oktobra 2023. ispred ulaza u kantonalnu bolnicu, kako bi protestovali protiv ukidanja 440 radnih mjesta. Tačno 4 minuta i 40 sekundi zaposleni su tapšali ispred vrata svog poslodavca i na taj način protestovali protiv ukidanja ogromnog broja radnih mjesta. Suprotno onome što uprava bolnice izjavljuje u medijima, navodno će se ukinuti i 120 radnih mjesta za njegovatelje! Svojom akcijom ispred kantonalne bolnice u Sankt Galenu zaposleni zahtijevaju od kantonalnog savjeta i vlade da preuzmu odgovornost za ovu katastrofu i snose finansijske gubitke. Uprava bolnice mora istog trenutka obustaviti ukidanje radnih mjesta i povući odluke o otkazima. Uz to zaposleni od uprave zahtijevaju i da se zajedno radi na pronalaženju održivih rješenja kako bi bolnice u Sankt Galenu ostale atraktivan poslodavac.

Demonstracija za klimatsku pravednost

Djelajmo sada! Pod ovim sloganom je 30. septembra 2023. preko 60 000 ljudi protestovalo u Bernu. Unija je prisustvovala nacionalnoj demonstraciji za klimu jer ekološka i socijalna borba idu rame uz rame. Sve ozbiljnija klimatska kriza rezultat je neobudane ekonomije orijentisane na naftu i profit. Takođe je i pokazatelj ekstremne nejednakosti: s jedne strane koncerni ubiru profite u industriji fosilnih goriva, a najbogatiji žive luksuznim životom sa užasavajućim efektima po klimu. S druge strane, ljudi u siromašnijim zemljama, radnici i socijalno ugroženi širom svijeta najviše snose posljedice globalnog zagrijavanja. Unija se bori za ekološku transformaciju koja smanjuje nejednakosti umjesto da ih povećava: promjena eko-socijalne paradigme sa ciljem CO2 neutralnosti i fer raspodjelom dobrostanja, šansi i dobrih radnih mjesta.

Wir grübeln mit meiner Zukunft weg

Mobilizacija u Švajcarskoj i Evropi

Krajnje vrijeme za povišice!

Poskupljenja, smanjenje realnih plata, gubitak kupovne moći i krađa penzija otežavaju život radnicima i penzionerima u Švajcarskoj, ali i u cijeloj Evropi. Zbog toga oni širom Evrope izlaze na ulice kako bi se borili za bolje plate, a protiv politike štednje svojih vlada.

Marília Mendes

Socijalna nejednakost u Evropi se povećava. S jedne strane profiti velikih kompanija doživljavaju enormni rast, a bogati postaju sve bogatiji. S druge strane sve više radnika i penzionera ne može da plati svoje račune. Ova nejednakost otežava život i razlučuje radnike.

Bern: demonstracija za bolje plate

«Plate se moraju povećati!» Pod ovim motom se 16. septembra u Bernu okupilo oko 20 000 ljudi, kako bi iskazalo svoje nezadovoljstvo sve većim gubitkom plata. I imaju svako pravo da budu bijesni: rastuće cijene zdravstvenog osiguranja, kirije, energije i potrošnih dobara opterećuju njihove kućne budžete za oko 3000 franaka više na godišnjem nivou. Mnogi jedva krpe kraj s krajem. Situacija je utoliko nepodnošljivija kada se uzme u obzir da je privreda u odličnom stanju, produktivnost raste, a menadžeri na vodećim pozicijama i veliki akcionari besramno se bogate: platni jaz

je sve veći. Krajnje je vrijeme da poslodavci shvate ove okolnosti i povećaju plate!

Skup: za jačanje AHV-a

I penzionerima je sve teže da prežive sa svojim penzijama. Na skupu povodom 75. godišnjice AHV-a u Bernu 25. septembra, 1200 penzionera i sindikalaca podsjetilo je na ustavnu obavezu naše najvažnije socijalne strukture: prikladno pokrivanje egzistencijalnih troškova. AHV penzije se hitno moraju povećati. Zbog toga demonstranti kažu: «Da» za 13. AHV penziju.

Pariz: put radi boljih plata

I evropski sindikati se bore protiv sve veće nejednakosti, i to je senjom kampanjom za bolje plate i penzije, a protiv paketa mera štednje na račun stanovništva.

Između ostalog se 13. oktobra u Parizu okupilo 20 000 radnika iz cijele Evrope kako bi zahtijevali bolje plate, ravnopravnost žena, kao i kraj politici štednje. I delegacija sindikata Unija učestvovala je u protestnoj šetnji.

Uz to je pod sloganom EGB-a (Udruženja evropskih sindikata) «On the road for a fair deal for workers» ove jeseni u preko deset zemalja pokrenuta masovna mobilizacija na proteste. Više informacija na: www.etuc.org/en/road-fair-deal-workers

Borba se isplati: plate u branši čišćenja rastu za 3%

U branši čišćenja došlo je do poboljšanja u GAV-u (kolektivnom ugovoru): ugovorni partneri branše (savez poslodavaca Allputa i sindikati Unija, Syna i VPOD) sebi su za cilj postavili veće vrednovanje branše i poboljšanje uslova rada. Prilikom pregovora o GAV-u za branšu čišćenja u njemačkom dijelu Švajcarske za 2024. godinu ugovorene su povišice od po 2%. Sada ugovorni partneri treba da reaguju na poskupljenja koja u ogromnoj mjeri slabe kupovnu moć zaposlenih u ovoj branši: dogovor je da se plate za 2024. godinu povećaju za 3%. Već 2023. su ugovorni partneri donijeli odluku o vanrednom povećanju plata od 3%. Time će minimalac u branši u periodu od tri godine porasti za 8%.

GAV za električare i građevinske tehničare

Potrebne su bolje plate i bolji uslovi rada

Uslijed teških uslova rada, manjka radne snage i neophodnosti planiranja energetske tranzicije, električari i građevinski tehničari protestovali su u oktobru u Cirihi. Jasno su rekli koji su njihovi zahtjevi za pregovore o kolektivnom ugovoru (GAV-u). GaV obuhvata 50 000 električara i građevinskih tehničara.

Marie Saulnier Bloch

Demonstracije u Cirihi

Oko 1200 električara i građevinskih tehničara je 7. oktobra protestovalo u Cirihi kako bi svojim poslodavcima poslali snažnu poruku u vezi sa pregovorima o GAV-u: veće plate, manje pritiska i rani odlazak penziju! Jasno su rekli samo bolji uslovi rada mogu riješiti problem manjka radne snage i omogućiti energetska tranziciju.

Dosta je bilo!

Eksperti procijenjuju da nedostaju desetine hiljada radnih mjesta kako bi se pravovremeno renovirale zgrade, zamijenili sistemi grijanja i instalirali solarni paneli. Vrijeme

Foto: Lucas Dubois

Krajnje je vrijeme za poboljšanje uslova rada

je da poslodavci saslušaju zaposlene, jer od ovoga samo može biti gore. Procvat izgradnje praćen manjkom radne snage i pojačanim prekratkim rokovima dovodi do toga

da zaposleni rade u preteškim uslovima rada i za plate koje stagniraju zbog poskupljenja. Za one koji vole svoj posao, ali kojima leđa pucaju i koji nemaju zadovoljavajuće uslove života, sada je dosta!

Veća plata, manji pritisak i rani odlazak u penziju!

Zaposleni zahtijevaju opšte povećanje plata od najmanje 1% dodatih na izjednačenje sa poskupljenjima. Prekovremeni sati se moraju ograničiti, a zaposleni žele da učestvuju u odlučivanju o tome kada i kako mogu dobiti kompenzaciju za prekovremeni rad. Uz to su hitno potrebna rješenja o ranom odlasku u penziju, koji im omogućava dostojanstven kraj karijere.

Dvije peticije, jedna velika demonstracija

Demonstranti su ove zahtjeve predali Nacionalnoj centrali udruženja poslodavaca EIT.Swiss u obliku dvije peticije. Oko 7883 sakupljena potpisa i borbene demonstracije u oktobru jasno su pokazali da je vrijeme da se poslodavci aktiviraju.

Foto: Manu Friedrich

Električari i građevinski tehničari se bore za bolje uslove rada

Sindikalno angažovanje protiv trgovine ljudima

Potrebne su konkretne mjere za osvješćivanje i borbu

Ono što na prvi pogled možda djeluje potpuno nemoguće, nažalost je stvarnost: trgovina ljudima postoji i u Švajcarskoj, a broj prijavljenih slučajeva sve više raste. Unija je odlučila da se pozabavi ovom problematikom i kao socijalni partner učestvuje u Trećem nacionalnom planu akcije protiv trgovine ljudima (2023–2027). U Unijinoj centrali u Bernu je 23. oktobra održan simpozijum protiv trgovine ljudima u cilju izrabljivanja radne snage.

Zaustavimo zloupotrebu i trgovinu ljudima

Trgovina ljudima – koji sve problemi postoje?

Ljudi se u Švajcarskoj izrabljuju na dnevnom nivou i moraju da rade u nedostojanstvenim uslovima. Čak i ako se ovi slučajevi čine malobrojnim u odnosu na neke druge zemlje, oni itekako postoje – i sve ih je više. Na osnovu podataka organizacije «Plateforme Traite», 2019. godine je prijavljeno 255 slučajeva, a 2022. godina čak 375. A nažalost se mora uzeti u obzir da je broj vjerovatno mnogo veći, jer se za većinu slučajeva trgovine ljudima ni ne sazna.

Mnogo je razloga za to: žrtve često zavise od svojih poslodavaca, ne govore jezik zemlje u kojoj rade i samim tim se ne mogu braniti. U najvećem broju slučajeva trgovine ljudima u cilju izrabljivanja radne snage i prinudnog rada radi se o strancima, koji uz to nemaju regulisan boravišni status ili samo imaju potvrdu svoje firme za rad u inostranstvu za određeno vrijeme. Plaše se da će ih u slučaju odlaska u nadležne institucije posmatrati kao kriminalce, jer u Švajcarskoj ne postoji sveobuhvatna zaštita žrtava. Pored toga situaciju otežava i to što

žrtve nikako ili skoro nikako nisu upoznate sa svojom pravnom situacijom i ne znaju kako se mogu odbraniti.

Unijina brošura

U cilju borbe protiv neznanja i nesigurnosti u vezi sa temama ljudske trgovine i prinudnog rada, Unija je na simpozijumu objavila sopstvenu brošuru koja skreće pažnju na ovu temu, osvješćava javnost i poslodavce, a žrtvama nudi pomoć. Usljed dobre povezanosti sa raznim branšama, Unija u borbi protiv trgovine ljudima dobija veliku ulogu, izjavila je predsjednica Vania Alleva. Unijin angažman dopunjuje rad organizacija koje saraduju sa platformom za borbu protiv trgovine ljudima.

Samo aktivnim širenjem svijesti i angažovanjem može se rasvijetliti sve ono skriveno u tami i otkriti stvaran broj slučajeva. To je važno kako bi se javnosti i politici jasno predočilo da u Švajcarskoj zaista na dnevnom nivou dolazi do trgovine ljudima i prinudnog rada, kao i da je neophodno preduzeti odgovarajuće mjere kako bi se to spriječilo.

Više informacija na:
www.unia.ch/menschenhandel

Imran Sariaslan

Konferencija «Učestvovanje umjesto izopštavanja»

Borba za solidarnu i održivu politiku migracije

60 osoba iz skoro 20 organizacija vezanih za migracije i sindikate sastalo se 23. septembra u Bernu na konferenciji «Učestvovanje umjesto izopštavanja», kako bi zajedno razvili zahtjeve za solidarnu politiku migracija. Među njima bile su brojne i kolege i kolegice iz Unije.

Hilmi Gashi

Još prije konferencije su Solidarité sans frontières (Sof), VPOD, Unija i solinetze.ch zajedno sa organizacijama aktivnim u oblasti azila i migracija u okviru četiri fokus grupe diskutovali o smjernicama i zahtjevima vezanim za slobodu kretanja, državne granice, pravo boravka, regularizaciju, ekonomsko, socijalno i političko učestvovanje, kao i borbu protiv svakodnevnog i strukturalnog rasizma. Oni su tokom konferencije predstavljali temu za diskusiju i dopunu u formi pozicionih papira.

Protivljenje oduzimanju prava nedovoljno vidljivo

Rad na papirima, kao i diskusija u fokus grupama, na konferenciji i u okviru međusobne razmene mišljenja i iskustava, pokazali su da postoji značajan otpor sve većem oduzimanju prava u oblasti migracija i azila. Međutim, ključni problem je to što se ovaj otpor, kao ni kritika politike migracija skoro uopšte ne pominju u medijima. Moguća rješenja i predlozi progresivnih osnovnih grupa veoma često se ignorišu. Mediji prečesto preuzimaju narativ građanskih političara, a da pritom o njemu prethodno ne promisle.

Solidarna politika je moguća i neophodna

Učesnici konferencije formulisali su konkretne zahtjeve u skladu sa svojim sopstvenim iskustvima i svakodnevnim borbama. Postavljeni su sljedeći zahtjevi: zajednička borba protiv državnog nasilja prilikom protjerivanja. Kraj izrabljivanja migranata – ista prava za sve! Borba protiv siromaštva, a ne siromaš-

Neophodna je solidarna politika

nih. Podnošenje zahtjeva za socijalnu pomoć ne smije dovesti do oduzimanja boravišne dozvole. Promjena paradigme po pitanju građanskih prava time što će se izbjeglicama i migrantima dozvoliti da učestvuju u donošenju odluka!

Borba u velikim savezima

Urušavanje osnovnih prava migranata možemo zaustaviti samo zajedničkim djelovanjem. Ova konferencija je dobar početak mobilizacije za to da svi ljudi u Švajcarskoj podjednako mogu da učestvuju u donošenju odluka. Nakon ovog uspješnog početka treba da rastemo i na taj način u Švajcarskoj sprovedemo solidarnu politiku migracija.

Interview

Neljudsko ponašanje šefa prema Selimu – nije tražio pomoć iz straha da će ostati na ulici jer nije poznao svoja prava

Besramno eksploatisanje radnika

I pored toga što je potpisao ugovor da radi u restoranu Selim je morao da obavlja sve poslove u domaćinstvu za svog šefa.

Neljudski je kako se prema *Selimu ponašao njegov šef i to pokazuje da u ovakvim situacijama treba reagovati i zaustaviti nehuman odnos prema ljudima.

Teško priča o svojoj prošlosti

Selim je 10 godina u Švajcarskoj a polovinu svoga boravka je proveo u malom mjestu pored Berna. Dok drugi časkaju uz pivo nakon posla, Selim ozbiljno poručuje čaj «da se smiri».

Sada 41-godišnjak je rođen u Turskoj i njegov put do Švajcarske je bio dug. Još kao dijete je emigrirao u Holandiju gdje je pohađao školu. U Svojoj 31- godini se suočio sa ličnim problemima i profesionalnim poteškoćama, zbog čega je odlučio da emigrira u Švajcarsku. Ovdje je imao porodicu i mislio je da mu je obećana budućnost.

Prvi znak upozorenja

Bio sam zaposlen u restoranu al sam skoro sve obavljao za njega (misli na šefa).

Kada je došao znao je nekoliko riječi standardnog njemačkog «al sam potcijenio švicarski dijalekt» priznaje Selim. Preko poznanika je dobio posao u jednom restoranu kao konobar i u istoj zgradi je dobio i sobu za stanovanje. «Na šestomjesečnom probnom radu nisam dobio ugovor o radu» kaže on. To je bio prvi znak upozorenja, ali je bio sretan da je imao posao i krov nad glavom.

Nisam poznao svoja prava

«Bio sam zaposlen u restoranu, a zapravo sam skoro sve radio za svog šefa. Obradio sam baštu, farbao zidove, čistio kuću i čak pomagao na gradilištu tokom renoviranja», kaže 41-godišnjak i nastavlja «Slobodnog vremena praktično nisam imao, kad sam dobio slobodan dan, onda mi je dolazio u sobu i tražio da pomažem u drugim poslovima». Pošto je radio skoro svaki dan rijetko je napuštao selo. Zatim je došlo pitanje plata : Plate su isplaćivane u gotovini a odrađeni sati nisu registrovani. «Zapravo oko sati je bila totalna zbrka. Zaposleni nisu tražili listu sati jer su se bojali šefa».

Selim je zarađivao manje od minimalne plate predviđene Opštim kolektivnim ugovorom. Možete misliti koliko je još uvijek stresno za Selima pričati o tome. Tokom razgovora, nervozno počinje da miješa čaj i nastavlja «Vrijeme u restoranu me je psihički jako opteretilo. Nisam imao prijatelje, socijalne kontakte niti radost u životu».

Budući da je Selimu trebalo neko vrijeme da razumije švajcarski njemački, nije znao kako njegov šef govori o njemu. «Do podneva je bio pijan i vrijeđao osoblje. Dok smo svi vredno radili, on se sa svojim stalnim mušterijama smijao rasističkim turskim šalama.»

Danas kad priča o svom radu u restoranu, svi se pitaju zašto odmah nije odustao od takvog posla. «Nisam znao svoja prava. U početku sam se i borio da me šef ne maltretira al kasnije nisam imao psihički snage a osim toga situacija mi se činila bezizlazna jer sam se brinuo da li ću uopšte moći naći drugi posao i stan.»

Nakon izbijanja pandemije Selim je dobio otkaz i to je za njega, kako on kaže, bio spas. Retrospektivno, on krivi sebe: „Moja je greška što se nisam branio niti tražio pomoć pet godina. Danas radi kao specijalista za Logistiku u Bielu. Vrijeme eksploatacije je prošlo.

*Selim Ime izmišljeno

Preuzeto iz Work novina Darija Knežević
Prilagođeno Darinka Filipovic

Pitanja & odgovori

Ukinute dnevnicke za bolovanje: može li to tek tako?

Već 15 godina radim kao zidar za jednu građevinsku firmu. Rad je fizički naporan i godinama imam bolove u leđima. Prije nekoliko mjeseci dobio sam diskus herniju i otad nisam sposoban za rad, dobijam samo dnevnicke od zdravstvenog osiguranja. Međutim, sada mi je osiguranje javilo da ukida dnevnicke na osnovu izvještaja njihovog doktora od povjerenja, jer sam 100% sposoban za neku drugu djelatnost u kojoj ne moram podizati teške stvari i dio radnog vremena mogu sjediti. I moj doktor ima slično mišljenje. Smije li osiguranje tek tako odjednom da mi ukine isplatu dnevnica?

PROBLEM S LEĐIMA I ODE POSAO: Nakon diskus hernije zidaru predstoji promjena djelatnosti. (Foto: Keystone)

Regula Dick: Ne. Zdravstveno osiguranje od vas traži promjenu zanimanja uslijed vaše obaveze smanjenja štete – to znači da vi kao neko ko je imao nesreću imate obavezu da nastalu štetu i njene posljedice držite u što manjim razmerama. To je zakonom i predviđeno, ali Ustavni sud je takođe donio odluku da osiguranje vas o tome mora obavestiti na vrijeme. Moraju vam dati otkazni rok od tri do pet mjeseci, a tokom tog perioda moraju normalno isplaćivati dnevnicke. To važi i ako u međuvremenu dođe do prekida radnog odnosa između vas i građevinske firme.

(Work, 1.9.23)

Izostanak tokom probnog perioda: plaća li osiguranje u slučaju nesreće neku nadoknadu?

Drugog radnog dana u pekari me je ubola pčela. Pošto imam alergijsku reakciju na ujed pčele, odmah sam morala u hitnu pomoć. Nakon toga nedelju dana nisam mogla da radim. Kako se to dogodilo tokom probnom perioda, još uvijek nisam imala zakonsko pravo na nastavak isplate tokom bolesti. Zdravstveno osiguranje koje bi mi isplatilo dnevnicke nažalost nemam. Sada mi je kolega rekao da bi osiguranje u slučaju nesreće moralo da mi isplati dnevnicke. Da li je to tačno?

Regula Dick: Da, ujed pčele je pravno gledano zaista nesrećan slučaj. Prisutna je štetna reakcija po tijelo na koju se inače ne računa, koja je dakle, kako je to zakonom definisano, neuobičajena (ASTG Čl. 4). Zbog toga je u vašem slučaju riječ o definiciji nesrećnog slučaja. Da biste dobili dnevnicke osiguranja za slučaj nesreće morate da prijavite nesrećan slučaj. Osiguranje preuzima isplatu dnevnica od 3. dana i plaća i troškove liječenja. Za razliku od zdravstvenog osiguranja, ovdje ne postoji dio troškova koji sami morate da snosite.

(Work, 1.9.23)

Odmor u slučaju djelimičnog radnog vremena: na koliku platu imam pravo?

U mom prvom ugovoru o rad je dogovoren obim posla od najmanje 40%. Prošle godine sam u drugom ugovoru pristala na varijabilni obim posla. U prosjeku sada radim oko 60% radnog vremena na osnovu satnice od 27 franaka. Imam li tokom odmora pravo na platu koji zarađujem i inače za 60% radnog vremena?

ZASLUŽEN ODMOR: Prilikom rada sa djelimičnim radnim vremenom plata tokom godišnjeg odmora se ne obračunava uvijek kako treba. (Foto: Adobe Stock)

Marina Wyss: Da. Ukoliko radite 60% radnog vremena, i tokom odmora imate pravo na platu za taj obim posla. Savjetujem vam da provjeravate izvještaje o radu i obračunavate prosječno radno vrijeme. Ukoliko ste sa novim radnim obavezama u prosjeku dostigli 60% punog obima rada, i na odmoru morate da primete platu koja je u skladu sa tim procentom.

(Work, 15.9.23)

Zdravstveno osiguranje

Kako da uštedim na premijama?

Trebalo bi da je većina osoba sa prebivalištem u Švajcarskoj do sada od svoje osiguravajuće kuće dobila poruku s informacijama o premijama za 2024. godinu. Sljedeće godine ćemo u prosjeku plaćati 8,7% više za zdravstveno osiguranje. Šta možemo da učinimo kako bismo uštedjeli na premijama?

Nezavisno od toga da li postoji povećanje ili ne, svi osiguranici do kraja novembra mogu otkazati svoje osnovno osiguranje. Pored toga se može tražiti povećanje franšize, a može se promijeniti i vrsta osiguranja.

Promjena osiguravajuće kuće

Ukoliko se odlučite za promjenu osiguravajuće kuće, treba da imate u vidu da rokovi i uslovi za osnovno osiguranje i dodatna osiguranja nisu isti. Informacije u nastavku teksta važe za promjenu u državnom osnovnom osiguranju. Ukoliko želite da promijenite svoje dodatno osiguranje, trebalo bi da se kod svoje osiguravajuće kuće raspitate o uslovima i rokovima.

Otkazivanje trenutnog zdravstvenog osiguranja

Obavijestite svoju trenutnu osiguravajuću kuću pismenim putem – najbolje slanjem pisma – da otkazujete ugovor o zdravstvenom osiguranju (za osnovno osiguranje) 31.12.2023. godine. Pritom imajte u vidu da pismo o otkazivanju ugovora vašoj osiguravajućoj kući mora biti dostavljeno do 30.11, jer za validnost otkaza nije važan datum na poštanskom pečatu, nego datum kada je pismo dostavljeno. Zbog toga je preporučljivo da se pismo pošalje dovoljno rano, kako bi se otkazni rok ispoštovao.

Prijava u novoj osiguravajućoj kući

Kako biste izabrali novu osiguravajuću kuću, možete porediti različite ponude. U tu svrhu na internetu postoji nekoliko stranica za upoređivanje, kao što je npr. <https://www.priminfo.admin.ch/de/paeremien>. Ova stranica ne nudi samo kalkulator obračuna, nego i mnoge druge korisne informacije i primjere pisama. Čim donesete odluku, javite svojoj novoj osiguravajućoj kući da sa njima želite da sklopite ugovor o osnovnom osiguranju. Važno je da znate da nijedna osiguravajuća kuća ne smije da odbije otkazivanje obaveznog zdravstvenog osiguranja. Uz to vas – za razliku od situacije sa dodatnim osiguranjem – ne može obavezati da ispunite upitnik o svom zdravstvenom stanju. Međutim, vodite računa o tome da možete promijeniti osiguravajuću kuću samo ako kod svoje dotadašnje osiguravajuće kuće nemate neplaćene račune. Dakle, ukoliko niste izmirili svoje obaveze, a želite da promijenite osiguravajuću kuću, važno je da što prije platite te račune.

Potvrda da ste osigurani kod osiguravajuće kuće po vašem izboru

Kod nove osiguravajuće kuće ste osigurani od trenutka u kom ona o promjeni obavijesti vašu prethodnu osiguravajuću kuću. Ukoliko vaša dosadašnja osiguravajuća kuća do kraja godine ne dobije nikakvo obavještenje, ostajete osigurani kod njih. Zbog toga je preporučljivo da se pobrinite za to da vaša nova osiguravajuća kuća pravovremeno informiše dosadašnju.

Povećanje franšize

Franšiza je iznos koji osiguranik na godišnjem nivou sam mora da plati za zdravstvene troškove. Kada se franšiza potroši, osiguravajuća kuća preuzima veći dio troškova, a vi plaćate sopstveni udio (10% do najviše 700 franaka godišnje). Visinu franšize sami možete izabrati. Što je veća franšiza, to su povoljnije premije. Ukoliko je premija mala, premije su skuplje. Franšiza iznosi najmanje 300

Smanjenje premija: Provjerite imate li pravo na smanjenje premija!

Osobe sa niskim primanjima imaju pravo na smanjenje premija za osnovno osiguranje. Preduslovi, stopa pojeftinjenja i proces prijave razlikuju se od kantona do kantona. Na stranici www.priminfo.admin.ch/de/versicherungen/verbilligung možete pronaći sve potrebne informacije, uključujući i adrese nadležnih kantonalnih institucija.

franaka i može se malo po malo podići i na 2500 franaka. Kako se u slučaju franšize od 2500 franaka preuzima veći rizik od troškova, dobija se popust na premiju. Od efektivnih zdravstvenih troškova u dolazećoj godini zavisi da li će veća franšiza biti isplativa. Za osobe koje su zdrave i rijetko idu kod ljekara može se isplatiti najveća franšiza od 2500 franaka. Ako neko ima zdravstvenih problema i redovno mora kod ljekara, u suštini je bolje uzeti osnovnu franšizu od 300 franaka.:

Ograničenja prilikom izbora ljekara

S osnovnim osiguranjem osiguranici smiju sami da biraju ljekara ili ljekarku – čak i specijaliste. Međutim, osiguravajuće kuće pod različitim imenima nude modele štednje u kojima se osiguranicima ograničava izbor ljekara. Možete smanjiti premije tako što ćete odabrati jedan od modela štednje. Na raspolaganju najčešće stoje sljedeće varijante:

Model kućnog ljekara

U okviru ovog modela se obavezuje da prije svakog slučaja bolesti prvo konsultujete svog ljekara. On ili ona će odlučiti da li je potrebno da vas prosljedi specijalisti.

Model HMO

Slično kao kod modela kućnog ljekara morate se u slučaju bilo kakvih medicinskih pitanja ili zdravstvenih tegoba prvo obratiti svom ljekaru u HMO ordinaciji. Odatle će vas, ukoliko je to potrebno, prosljediti kod specijaliste.

Telefonsko savjetovanje

Brojne osiguravajuće kuće nude i model u okviru kog u slučaju da imate neka medicinska pitanja i/ili zdravstvene probleme prvo morate kontaktirati medicinsku telefonsku službu.

Napomena: U hitnim slučajevima se u principu ne morate pridržavati ovih instrukcija – to važi za sve modele uštede. Najčešće nije potreban uput ni za ginekologa ni oftalmologa. Ali obratite pažnju: Ako se ne radi o hitnom slučaju, a vi bez uputa ili poziva medicinskoj telefonskoj službi odete kod doktora, to vas može skupo koštati. U zavisnosti od osiguravajuće kuće možete i samo dobiti opomenu, ali moguće je i da ćete sami snositi sve troškove pregleda i analiza. Zbog toga je važno da se u slučaju promjene modela osiguranja dobro raspitate o proceduri u slučaju zdravstvenih problema.

